

شهادت کلام وحی

کودک و داستان

کودک و داستان

غلام عباس سررئوس خراسانی | دانشجوی کارشناسی ارشد فلسفه‌ی تعلیم و تربیت

انسان به گونه‌ای خلق شده است که به قصه و داستان علاقه‌ی ذاتی دارد؛ از این رو، آخرین کتاب‌هایی که برای بشریت تا روز حیات بوده، مملو از قصص گذشتگان است. بزرگان تعلیم و تربیت به تقلید از «آرب‌اکا لعیس» «حقایق زندگی را به صورت قصه و داستان به نسل آینده انتقال داده است. کودک به انحصار نزدیکی به فطرت پاک الهی، از شنیدن قصه لذت می‌برد و به طور غیرمستقیم، جوهر وجودش شکل می‌گیرد. از آن جا که قرآن «حسی‌القصص» است، چنانچه قصه‌های آن به نحو مقتضی و متناسب با سنی کودک بیان شود، موجب علاقه‌مندی لویه قرآن خواهد شد.

قصه‌های قرآن، نقل زندگانی پیامبران و نحوه‌ی تبلیغ آن‌هاست که خدای متعال برای هدایت بشریت، در آخرین کتاب خود، آورده است.

۱. انواع قصه‌های قرآنی

قصه‌های قرآنی از نظر محتوا به دو گونه است:

الف- قصه‌های قرآنی: به قصه‌هایی گفته می‌شود که تمام قصه یا قسمتی از قصه در آیه یا آیات قرآن بیان شده باشد. آن را به عنوان قصه‌ی قرآنی، انتخاب می‌کنند و با رعایت نکات لازم در باره‌ی طراحی قصه برای کودکان پیش‌دبستانی بازآفرینی کرده و به وسیله‌ی یکی از شیوه‌های قصه‌گویی برای بچه‌ها تعریف می‌کنند.

ب- قصه‌های معلوم ساخت (در باره‌ی پیام یا مفهوم یک یا چند آیه‌ی قرآن): معلم یا توجه به یک پیام قرآنی، قصه‌ی زیبایی کودکان می‌سازد و یا شیوه‌ی جذاب برای کودکان بیان می‌کند. خوب است در پایان قصه، پیام قرآنی آن را تلاوت کند و بگوید که خدای مهربان در قرآن هم به ما چنین سفارش کرده است. لازم است معلم به دوندگت دست کند؛ اول این که پیام قرآنی را انتخاب کند که دارای شرایط لازم و متناسب با کودک پیش‌دبستانی باشد و دوم این که آن را متناسب با درک و فهم کودک و ویژگی‌های کودکانه ترجمه کند.

شیوه‌های بیان قصه

برای کودکان پیش‌دبستان به شیوه‌های زیر می‌توان قصه‌های قرآنی را بیان کرد:

الف- قصه‌گویی

مربی قصه‌ای را نقل می‌کند و خود نقش‌های گوناگونی را ایفا می‌کند. در این نوع قصه‌گویی، تغییر صدای مناسب یا شخصیت‌های قصه، حرکات متناسب چهره و دست، و فضا سازی متناسب با قصه نقش فراوانی در جذاب کردن قصه‌گویی دارد.

ب- قصه‌خوانی

مربی از روی کتاب قصه و یا نشان دانش‌نمایی‌های آن، قصه را با تغییر صدای متناسب شخصیت‌های آن، برای کودکان می‌خواند. این روش موجب ارتباط کودک با کتاب و علاقه‌مندی لویه مطالعه نیز خواهد شد.

چه قصه‌ای انتخاب کنیم؟

قصه‌های قرآن، نقل زندگی پیامبران و نحوه‌ی تبلیغ آن‌هاست که حدیثی متعال برای هدایت بشریت، در آخرین کتاب خود، آورده است. بعضی از این آیات برای کودکان پنج ساله مناسب نیست؛ مانند فوج حضرت اسماعیل به دست حضرت ابراهیم - علیه السلام کودک یا نندیدن این قصه، در ذهن خود. حضرت ابراهیم را پندری بد و وحشی تصور می‌کند، به خصوص اگر خودش دارای پندری وحشی باشد؛ از این رو، باید در انتخاب داستان قرآنی دقت کرد و نباید لازم باشد فقط قصتی از این قصه‌ها انتخاب و بیان شود.

نکته‌ی مهم این که خوب است نام قصه‌ها را به گونه‌ای انتخاب کنیم که برای کودکان قابل فهم و جذاب باشد؛ مثلاً برای داستان خدخد می‌توان نام «پرنده‌ی جبرگور» را انتخاب کرد و...

نکاتی درباره‌ی قصه‌گویی در

پیش‌دستان

از آن جا که قصه‌گویی در پیش‌دستان، از مهم‌ترین و پرکاربردترین فعالیت‌های این دوره است، رعایت نکات زیر موجب بهره‌گیری بهتر از این فعالیت خواهد شد.

الف - فضاسازی مناسب

در بیان قصه محیط قصه را چنان باید تعریف کرد که کودک را درگیر تحلیلی کرد و او را در فضای قصه فروبرد. عمل طوری که می‌دانید، قصه‌های قرآنی فاقد چنین فضاسازی کودکانه است، اما قصه‌گو باید محیط قصه را مانند سرزمین گرم، زیبایی‌های محیط و... به قصه بیفزاید و با احساس کامل آن را

ب- نمایش عروسکی

«رہی، عروسک‌هایی مناسب با شخصیت قصه تهیه کرده، آن‌ها را با تغییر صدای مناسب و حرکات عروسک‌ها، قصه را بیان می‌کند. به وسیله‌ی عروسک‌های انگشتی نیز می‌توان قصه‌گویی کرد»

ت- اجرای نمایش

«رہی خودش به تنهایی یا با کمک فراگیرندگان، قصه را به صورت نمایش اجرایی کند. تهیه‌ی لباس یا لوازم لازم قصه را جذاب‌تر خواهد کرد»

ث- پرده خوانی

در این نوع قصه‌گویی، مانند پرده خوانی‌های سنتی، بخش‌هایی از قصه روی پرده با مقوا نقتنی می‌شود، آن‌گاه رہی به سبک قصه‌گویی و یا نشان دادن صحنه‌های مربوطه، قصه را بیان می‌کند. در تهیه‌ی نقتنی باید به نونکته توجه کرد لعل این که قسمت‌های مهم قصه انتخاب شود و دوم این که انتخاب نقتنی‌ها به گونه‌ای باشد که کل قصه در ذهن کودک به سادگی شکل بگیرد.

ج - بیان قصه‌ی ناتمام

«رہی، قسمتی از قصه را بیان می‌کند، سپس ادامه‌ی قصه را به عهده‌ی کودکان می‌گذارد و از آن‌ها می‌خواهد که بفیله‌ی قصه را به صورت گروهی یا فردی بیان کنند. کودک کل یا کمک ذهن حلاقی خود، ادامه‌ی قصه را برای سایر دوستانش بیان می‌کنند. این شیوه‌ی قصه‌گویی، برای قصه‌های حلوی پیام قرآنی مناسب است»

تذکرات این شیوه از بیان قصه، فقط در مورد قصه‌های «معلم‌ساخت» صحیح است.

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بیان کند. هم چنی حالت شخصیت های قصه را از قبیل نادای، عصبیت، حماکت و... به گونه ای حس بگیرد که کودک از نحوه ی بیان قصه گو این حالت ها را حس کند

شخصیت قصه را به صورت نکره (مردی، زنی) بیان کرد یا نام «ستغاری که برای کودک دلیل فهم یابد، برای شخصیت قصه انتخاب کرد

ث - بهره گیری لحن یا حرکات چهره و دست متناسب با قصه

آن چه قصه را جذاب و طبیعی جلوه می دهد، لحن و حرکات چهره و دست قصه گوست؛ هر چه این ها با محتوای قصه هماهنگ و متناسب یابد، قصه را زیبا و جذاب می کند و کودکان از شنیدن آن لذت می برند و در نتیجه ی این لذت، پیام قصه، راحت تر و عمیق تر به کودک منتقل می شود

کسب مهارت کفنی در قصه گوئی، نیازمند به تعریف است این نکته نیز قابل ذکر است که اگر «مریی هنگام قصه گشت بی تله کلباس متناسب با شخصیت های قصه را بیوند، آن را جذاب تر خواهد کرد

ج - بهره گیری از عروسک و نقاشی

«مریی هر چه بیش تر از عروسک های نمایشی یا نقاشی بهره بگیرد، قصه جذاب تر خواهد شد

آموزش در پیش دبستان به صورت غیر مستقیم است کتا «مریی با بیان زیبا و جذاب، قصه را برای بچه ها می گوید و آن ها نیز به طرز غیر مستقیم پیام قصه را بر حسب استعدادشان دریافت می کنند؛ از این رو، کام شیرین کودکان را با پرسش هایی پیرامون نتیجه ی قصه تلخ نکنید و چنان چه کودک درباره ی قصه پرسشی کرد متناسب یا سی او پاسخ لازم ندهد، در غیر این صورت، «مریی طرح پرسش نکند هم چنی به کودکان ناوطلب اجازه دهد تا خلاصه ی قصه را برای هم کلاسی های خود بیان کنند.

ب - بهره گیری از ویژگی های پنج ساله

حزانه ی واژگانی کودک پنج ساله محدود است از این رو، باید از بیان واژه هایی که برای کودک نامفهوم است، اجتناب و از واژگانی که اغلب کودکان پنج ساله در زندگی روزمره به کار می برند، استفاده کرد مثلاً، «چی تعداد زیادی از کودکان، واژه «بچه» را نمی فهمند، خوب است به جای این کلمه بگوییم «کسی که حرف های خدا را به مردم می گفت» این جمله برای کودکان مناسب تر و دلیل فهم تراست

پید بهره گیری از اصطلاحات و واژگان محلی

هر چه کلمات و اصطلاحات به کار رفته در قصه برای کودک ملموس یابد، لوا ارتباط بیش تری با آن برقرار می کند و از شنیدن آن لذت می برد؛ حتی اگر با زبان «محلی مانند اترکی» قصه گفته شود، کودک لذت بیش تری می برد

ت - در قصه از اسامی ملموس کودکان استفاده شود

کودک در شنیدن قصه از فراز و نشیب آن لذت می برد و پیام قصه نیز به صورت غیر مستقیم در روح لطیف او تأثیر می کند. دلگشایی اسامی قصه از نظر تاریخی برای کودک مهم نیست؛ گاهی در نقل یک داستان تاریخی، نام شخصیت داستان برای کودک ناملموس و تغیب است، در چنی مواردی می یابست نام

خوب است نام قصه ها را به گونه ای انتخاب کنیم که برای کودکان قابل فهم و جذاب باشد

آن چه قصه را جذاب و طبیعی جلوه می دهد لحن و حرکات چهره و دست قصه گوست

